

การประเมินผลกระทบนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน: ศึกษากรณี พื้นที่ด่านอำเภอ
เชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

The Impact Evaluation of Trade and Investment Policy in Border Area: The Case
Studies of Chiang Saen District Border Area, Mae Sai District Border Area, and
Chiang Khong District Border Area, Chiang Rai

สุรศักดิ์ รัชตากร¹ และชนิดา จิตตรุทธะ²

Surasak Ratchatakorn¹ and Chanida Jittaruttha²

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}

Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University, Thailand^{1,2}

E-mail: chanida.jittaruttha@gmail.com²

Received: December 15, 2021

Revised: December 23, 2021

Accepted: December 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561 2) ปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลิตภาพนโยบาย ที่ส่งผลกระทบในการขยายโอกาสการลงทุนและความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ และ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการและตัวแทนจากภาคเอกชน

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทด้านสภาพแวดล้อม ทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ.2558-2564) มีพื้นที่ชายแดนที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) ปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลิตภาพของนโยบาย พบว่ามีการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศูนย์กลางการค้าชายแดนอำเภอเชียงของเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่ม GMS และ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน ถูกวางให้เป็น Port City ภาครัฐควรมีแนวทางให้เกิดความร่วมมือในการค้าชายแดนบริเวณท่าเรือเชียงแสนและการท่องเที่ยวทางน้ำไปยังจีนตอนใต้ ส่วนด่านอำเภอแม่สาย ภาครัฐควรมีแนวทางให้เกิดความร่วมมือการทำการค้า การลงทุนกับเมียนมาร์ เชื่อมไปยังด่านตะวันออกของรัฐบาลถึงมณฑลยูนนานของจีน ส่วนด่านอำเภอเชียงของ ถูกวางให้เป็น Logistic

City ภาครัฐควรมีแนวทางในการขยายโอกาสการค้า การลงทุน การพัฒนาการค้า การท่องเที่ยว และศูนย์ขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เชื่อมการค้าสู่จีนตะวันตกและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่หลวงพระบาง สปป.ลาว

คำสำคัญ: การประเมินผลกระทบ, การค้าชายแดน, นโยบายการค้าการลงทุน

Abstract

The purpose of this research were to study 1) the context of the environment affecting investment, finance, tourism and services related to border trade in Chiang Saen District Border Area, Mae Sai District Border Area and the Chiang Khong District Border Area, Chiang Rai during 2014-2018 2) Input, policy process and productivity of the policy affect the expansion of investment opportunities and cooperation both within the area and outside the country and 3) recommendations for promoting border trade between Thailand and neighboring countries. The research method used a qualitative research methodology, collected information from the documents and in-depth interviews from government agencies and from private sector agencies.

The results of the study found that 1) The environmental context all 3 District Border Area are in line with the 7-year investment promotion strategy (2015- 2024), there are border areas that are economically linked to neighboring countries and support the integration of the ASEAN Economic Community 2) Input, policy processes and the productivity of policies were found to have developed border trade posts and transport networks at the country's main trade gateways to support cross-border production and investment links in line with the policy of developing border trade centers in Chiang Khong District Border Area, linked to countries in the GMS and 3) Suggestions for promoting border trade between Thailand and neighboring countries in the Chiang Saen District Border Area were positioned as a Port City. Government that there should be guidelines for cooperation on border trade around Chiang Saen port and maritime tourism to southern China. As for the Mae Sai District Border Area, it was found that trade and investment opportunities with Myanmar connect to the eastern side of Shan State to Yunnan Province of China. As for the Chiang Khong District Border Area, it was found that it was placed as a Logistic City, an area for expanding trade, investment, and trade development opportunities to travel and multimodal transport centers Connecting trade to western China and tourism routes to Luang Prabang, Laos.

Keywords: Impact Evaluation, Border Trade, Trade and Investment Policy

บทนำ

นโยบายการค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีต้นทุนค่าขนส่งต่อและยังเป็นแหล่งระบายสินค้าที่ล้นตลาดของไทย ตลอดจนถึงเป็นช่องทางในการหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตสินค้าภายในประเทศ ซึ่งปัจจุบันการค้าชายแดนมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่จะช่วยสนับสนุนให้ไทยมีบทบาทในการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านเส้นทางสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคหรือที่รู้จักกันดีในนามของระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) สำหรับเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคนี้เชื่อมต่อระหว่างเมืองสำคัญในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเทศคือ ไทย จีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) เวียดนาม กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ (ชุดีสร์ เรืองนารบ, 2560)

ภาพรวมการค้าชายแดน ปี 2561 มีมูลค่าการค้าชายแดนยังขยายตัวต่อเนื่อง เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 7-8 ต่อปี รวมทั้งมีการลงทุนจากต่างชาติเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าเกือบทุกหมวดเพิ่มขึ้น ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าทุนและสินค้ากลุ่มปัจจัยการผลิต (พงษ์รัตน์ดา บุตรโต, 2561) และการค้าชายแดนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย ซึ่งการกำหนดให้มี “นโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน” ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดน ในปี 2560 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) แผนผลักดันให้มีการพัฒนาด่านใหม่ที่มีศักยภาพ เป็นด่านที่มีการค้าชายแดนระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน 2) ส่งเสริมด่านเดิมที่เปิดทำการอยู่แล้ว เช่น ด่านแม่สอด จังหวัดตาก สร้างเครือข่ายการค้าระหว่างผู้ประกอบการไทยกับผู้ประกอบการของเพื่อนบ้าน 3) การสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทย และกรมต่าง ๆ ที่มีแผนจะเดินหน้าโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ความสำคัญกับนักธุรกิจรุ่นใหม่ของเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน และ 4) ผลักดันการใช้ “เลย โมเดล” ในการพัฒนาผู้ประกอบการไทยในจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ติดชายแดนให้มีโอกาสในทางการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560)

จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไทยด้านเหนือ เป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว การลงทุนในภาคเหนือ โดยในปี 2561 จังหวัดที่มีมูลค่าการค้าผ่านแดนสูงสุดของภาคเหนือ คือ เชียงราย มีมูลค่า 19,975 ล้านบาท ไทยได้เปรียบดุลการค้า 6,642 ล้านบาท โดยการค้าผ่านแดนกับจีนตอนใต้ ในปี 2561 เศรษฐกิจจีนยังคงขยายตัวในระดับสูงโดยมีการเติบโตร้อยละ 6.6 ซึ่งรัฐบาลจีนอัดฉีดเงินกว่า 8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯเข้าสู่ระบบการเงินเพื่อกระตุ้นการลงทุน สำหรับประเทศไทยมีโครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าอ่าวไทย-จีนของ จังหวัดเชียงราย ขนส่งสินค้าชายแดนไทย-ลาว-จีน ผ่านเส้นทาง R3A จนถึงเมืองเชียงรุ่งและคุนหมิง มณฑลยูนนาน ช่วยยกระดับมาตรฐาน การขนส่งสินค้าเพื่อใช้ประโยชน์จากการขยายตัวของเศรษฐกิจอาเซียนและการเติบโตของจีน นอกจากนี้ การขนส่งสินค้าจากถนนสู่ระบบรางตามแผนก่อสร้างรถไฟสายเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ เชื่อมโยงเศรษฐกิจแนวเหนือ-ใต้ เพื่อขนถ่ายสินค้าออกสู่ทะเลทางท่าเรือแหลมฉบัง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาบริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561
2. ศึกษาปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลิตภาพของนโยบาย ที่ส่งผลกระทบในด้านการขยายโอกาสการลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
3. ศึกษาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายโอกาส การลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่ชายแดนและระหว่างประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย การดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดลำดับหัวข้อได้ ดังนี้

1. แนวคิดการประเมินผลนโยบาย

Rossi and Freeman (1993) ให้ความหมาย การประเมินผล เป็นการช่วยการตัดสินใจเสนอสาร สนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการบริหารงาน สอดคล้องกับ Thomas R. Dye (1978) กล่าวถึง กระบวนการกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นระบุปัญหา 2. ขั้นจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย 3. ขั้นประกาศเป็นนโยบาย 4. ขั้นดำเนินการตามนโยบาย และ 5. การประเมินผลนโยบาย สอดคล้องกับ Sabatier and Mazmanian (1989) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจนโยบายที่ได้กระทำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ภายใต้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือคำพิพากษาของศาลสูงหรือศาลฎีกา

2. การประเมินผลแบบซีป (CIPP Model)

การประเมินผล (CIPP Model) ได้สรุปแนวคิดการประเมินของ Stufflebeam (1971) ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการศึกษปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ 2) การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และ 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ที่สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่

3. แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory)

Boulding and Bertalanffy (1920) ผู้ริเริ่ม ทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) อธิบายความหมายของแนวคิดเชิงระบบต่าง ๆ ในการแบ่งรูปแบบทางกายภาพ รูปแบบทางชีวภาพและรูปแบบทางสังคม และถูกพัฒนานำไปสู่สาขาอื่น ๆ สอดคล้องกับ Miller, E. J. and Rice, A. K. (1967) & Kimberly, J.R. (1979) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมขององค์การเป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง

เพียงเท่านั้น อาจจะไม่ครอบคลุมทั้งหมดพฤติกรรมองค์กรทั้งระบบ สอดคล้องกับ Norbert Wiener (1948) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ ต้องประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ปัจจัยนำออก หรือ ผลผลิต 4) ข้อมูลย้อนกลับจากภายในองค์กร และ 5) สิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร

4. แนวคิดการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

Anderson (1994) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ คือ นโยบายเป็นชุดของกิจกรรมที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งได้ดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการแก้ไขปัญหาหรือเรื่องที่อยู่ในความสนใจ สอดคล้องกับ Fischer (1982) กล่าวถึง “การประเมินผลนโยบายสาธารณะ” (Public Policy Evaluation) หรือ “การวิจัยประเมินผล” (evaluation research) หรือ “การประเมินผลโครงการ” (Program Evaluation) เป็นเรื่องเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับ Vedung (2008) กล่าวถึง ตัวแบบการประเมินผล มี 10 ตัวแบบ ประกอบด้วย 1. ตัวแบบการบรรลุจุดมุ่งหมาย 2. ตัวแบบการประเมินผลที่เป็นอิสระจากจุดมุ่งหมาย 3. ตัวแบบการประเมินแบบรวบยอด 4. ตัวแบบมุ่งเน้นผู้รับบริการ 5. ตัวแบบมีส่วนได้ส่วนเสีย 6. ตัวแบบคณะกรรมการนโยบายชั่วคราว 7. ตัวแบบผลิตภาพ 8. ตัวแบบประสิทธิภาพ 9. ตัวแบบประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 10. ตัวแบบผลข้างเคียง

5. แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยปัจจัย 5 ประการ (PEST + I Analysis)

ทฤษฎี PEST Analysis หมายถึง เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการไปลงทุนกับธุรกิจ ช่วยให้เรารู้ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้สามารถลงทุนเดินทางทำการตลาดหรือพัฒนาธุรกิจให้ไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ประกอบด้วย 1) P-Politic: ปัจจัยทางนโยบายและการเมือง 2) E-Economic: ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3) S-Social: ปัจจัยทางสภาพสังคม และ 4) T-Technology: ปัจจัยทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดคล้องกับ Thomas L. Wheelen และ J. David Hunger (2002) อธิบายว่า PEST Analysis คือ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มของตลาด และวิเคราะห์ภาพรวมของธุรกิจในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เราไม่สามารถควบคุมได้

6. แนวคิดการวิเคราะห์กลยุทธ์ ด้วย SWOT Analysis

Albert Humphrey (2005) ผู้คิดค้นทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสม โดย SWOT ประกอบด้วย 1) จุดแข็ง หรือข้อได้เปรียบ 2) จุดด้อยหรือจุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ 3) โอกาส สภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อประโยชน์ และ 4) อุปสรรค ข้อจำกัด ซึ่งเกิด จากสภาพแวดล้อมภายนอก

7. แนวคิดนโยบายการค้าการลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน

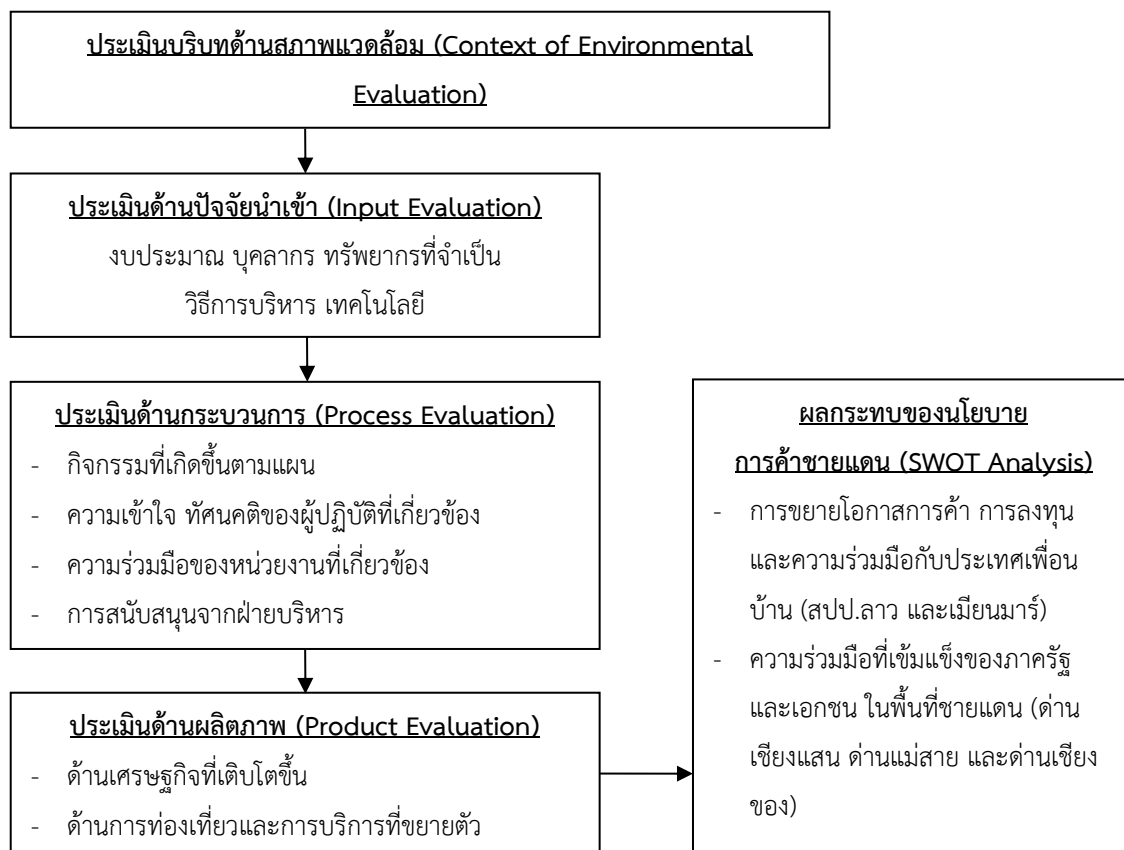
การค้าชายแดน หมายถึง การส่งสินค้าออกนอกราชอาณาจักรไทยไปประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย และการนำเข้าสินค้าจากประเทศดังกล่าวเข้าไทย ณ ด่านที่ตั้งทางบก เพื่อตรวจของที่ขนส่งโดยทางนั้น ๆ ครอบคลุมการส่งออกสินค้าจากไทยต่อไปยังประเทศที่สาม และการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามผ่านพรมแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดไทยตามความตกลงกันทางด้านขนส่งระหว่างประเทศ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ให้นิยาม “การค้าชายแดน” หมายถึง การค้ากับ

ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมาร์ สปป.ลาว และกัมพูชา โดยการส่งออกและนำเข้าผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ขึ้นจากตัวแบบการประเมินผลนโยบายหรือโครงการที่เรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นตัวแบบของ Stufflebeam (1971) ร่วมกับการวิเคราะห์บริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อนโยบาย (PEST + I Analysis) และการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (SWOT Analysis) เพื่อประเมินผลกระทบเชิงบวกของนโยบายการค้าชายแดนในการแสวงหาโอกาสที่จะขยายการค้าการลงทุน และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือภายในระหว่างภาครัฐและเอกชน ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการประเมินผลกระทบนโยบายการค้าชายแดน

ที่มา: ผู้ศึกษาอาศัยการสังเคราะห์จากตัวแบบ CIPP (Stufflebeam, 1971) PEST+I และ SWOT Analysis

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการและตัวแทนจากภาคเอกชน รวมทั้ง 3 ด้าน

ประกอบด้วยด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย แล้วศึกษาข้อมูลเอกสารประกอบแล้วสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลแยกได้ตามหัวข้อ ดังนี้

1. ศึกษาผลลัพธ์ การประเมินด้านสถานะแวดล้อมด้านบริบท (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินด้านผลผลิตภาพ (Product Evaluation) ที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 สำหรับ ด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

2. ศึกษาผลลัพธ์ในการประเมินผลกระทบของนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ซึ่งเป็นการศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 ในประเด็น การขยายโอกาสการค้า การลงทุน และความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และเมียนมาร์ รวมทั้งความร่วมมือที่เข้มแข็งของภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่ชายแดน ที่บริเวณด่าน เชียงแสน ด่านแม่สาย และด่านเชียงของ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาอาศัยการวิเคราะห์ผลสรุปการศึกษาด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Component Analysis) ตามประเด็นที่สามารถตอบคำถามวิจัย ได้แก่

1. วิเคราะห์ผลสรุปการศึกษาการประเมินด้านสถานะแวดล้อมด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 สำหรับ ด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
2. วิเคราะห์ผลสรุปการศึกษาการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรที่จำเป็น วิธีการบริหาร เทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 สำหรับ ด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
3. วิเคราะห์ผลสรุปการศึกษาการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลกระทบจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามแผน ความเข้าใจ ทักษะของผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 สำหรับด้าน อำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
4. วิเคราะห์ผลสรุปการศึกษาการประเมินด้านผลผลิตภาพ (Product Evaluation) ด้านผลกระทบจากผลผลิตภาพที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น การท่องเที่ยวและการบริการที่ขยายตัว ที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 สำหรับ ด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- และ 5. วิเคราะห์ผลลัพธ์ในการประเมินผลกระทบของนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ซึ่งเป็นการศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการค้า การลงทุน เขตพื้นที่ชายแดน ในช่วงปี 2557-2561 ในประเด็น การขยายโอกาสการค้า การลงทุน และความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และเมียนมาร์รวมทั้งความร่วมมือที่เข้มแข็งของภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่ชายแดน ที่บริเวณด่านเชียงแสน ด่านแม่สาย และด่านเชียงของ

ผลการวิจัย

ผลสรุปการศึกษาบริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561

ผลการศึกษาบริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ด่านอำเภอเชียงแสน พบว่า ในปี 2561 มีมูลค่าการค้า 3,364 ล้านบาท ไทยได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด ดังนั้นส่งผลกระทบต่อพื้นที่อำเภอเชียงแสนที่เหมาะสมแก่การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ โดยบริบทด้านสภาพแวดล้อมเกิดจากการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรการเงินระดับฐานรากในพื้นที่ การบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน และพื้นที่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และในบริเวณชายแดนท่าเรือเชียงแสนมีการค้าขายหรือส่งออกสินค้าบริเวณท่าเรือชายแดนไทย-ลาว ถือว่าเป็นช่องทางนำเข้าส่งออกสินค้าที่สำคัญของการค้าชายแดนของทั้งสองประเทศ

ผลการศึกษาบริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนด่านอำเภอแม่สาย พบว่า ในปี 2561 มีมูลค่าการค้า 10,485 ล้านบาท ไทยได้เปรียบดุลการค้า 9,902 ล้านบาท และแม่สายถูกวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาเป็นเมืองแห่งการค้า GMS (Trading City) มีโครงสร้างการเชื่อมโยงระหว่างประเทศในกลุ่ม GMS เช่น โครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสายแห่งที่ 2 โครงการตลาดการค้าชายแดน โครงการตลาดสินค้าเกษตรและสินค้าพื้นเมืองชายแดน เป็นต้น และปัจจุบันเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาโครงการความร่วมมือ การค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ได้แก่ ถนน R3B เชื่อมไทย-พม่า-จีนตอนใต้ จากแม่สายไปเมืองเชียงรุ่ง เขตปกครองตนเองพิเศษสิบสองปันนา มณฑลยูนนานของจีน ระยะทางรวม 385 กิโลเมตร และการก่อสร้างถนนสาย R3A เชื่อมเชียงของ-สปป.ลาว-จีนตอนใต้ และการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 เชื่อมเชียงของ-สปป.ลาว ทั้งหมดล้วนเป็นโครงการความร่วมมือที่เชื่อมกับแม่สายทั้งสิ้น

ผลการศึกษาบริบทด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนด่านอำเภอเชียงของ พบว่า ในปี 2561 มีมูลค่าการค้า 16,550 ล้านบาท ไทยได้เปรียบดุลการค้า 4,629 ล้านบาท และในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงของ มีการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ ที่มาจากมีนักลงทุนไทยและต่างชาติเข้าจับจองพื้นที่เป็นจำนวนมากเพื่อลงทุนในสาขาต่าง ๆ อาทิ นักลงทุนจากจีน เป็นบริษัทในเครือ เจฟง ยูนนาน บริษัทโลจิสติกส์ที่ใหญ่ที่สุดของมณฑลยูนนาน ได้เข้ามาซื้อที่ดินกว่า 300 ไร่ บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 มีการพัฒนาโกดังสินค้า ศูนย์กระจายสินค้า ห้องเย็นรองรับสินค้าจากประเทศจีน และยังมีแผนจะพัฒนาศูนย์ธุรกิจขนาดใหญ่ โรงแรมระดับ 4-5 ดาว เพื่อรองรับเศรษฐกิจที่จะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต

ผลสรุปการศึกษาปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลิตภาพของนโยบาย ที่ส่งผลกระทบในด้านการขยายโอกาสการลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าในพื้นที่ด้านอำเภอเชียงแสน พบว่า อำเภอเชียงแสนมีศักยภาพเหมาะสมเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำโขงสู่จีน และการเดินเรือขนส่งสินค้า และยกระดับจากจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวรให้เป็นในรูปแบบ ONE STOP SERVICE มีการสร้าง Nation Brand สินค้าไทยให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม (Innovation Driven Entrepreneurs: IDEs) และเทคโนโลยี (E-Commerce) สอดคล้องกับกระบวนการนโยบายเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการที่สามารถใช้โอกาสในการขยายธุรกิจความร่วมมือ และลงทุน เชื่อมโยงการค้าร่วมกับสมาชิกในอาเซียน และมีโอกาสทางธุรกิจ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยกระดับรายได้ และสอดคล้องกับผลผลิตของนโยบาย การบริการโลจิสติกส์ และการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา ศูนย์กลางการพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์กลางด้านการแพทย์ การท่องเที่ยว และการบริการทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงกับตลาดในต่างประเทศ เป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคม กระจายสินค้าทั้งทางบกและทางแม่น้ำโขง

ผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าในพื้นที่ด้านอำเภอแม่สาย พบว่า หน่วยงานในพื้นที่อำเภอแม่สายอำนวยความสะดวกให้การค้าข้ามแดน ประกันความมั่นคงปลอดภัย โครงข่ายการคมนาคม และการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ภาครัฐผลักดันให้เป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” และได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจการค้าชายแดนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับกระบวนการนโยบายที่ผู้ประกอบการไทยและหน่วยงานของไทยต้องมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจกับพฤติกรรมของคนเมียนมาร์เพราะเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของเมียนมาร์ และสอดคล้องกับผลผลิตของนโยบายที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว การเตรียมพื้นที่ตั้งโรงแรม ศูนย์การประชุม ร้านค้าปลอดภาษี ศูนย์ขนส่งมวลชน และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายโอกาส การลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่ชายแดนและระหว่างประเทศ

ผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าในพื้นที่ด้านอำเภอเชียงของ พบว่า มีแนวทางปรับปรุงช่องทางการซื้อขาย และอำนวยความสะดวกต่อการประกอบธุรกิจเพื่อดึงดูดให้ประเทศเพื่อนบ้านมาซื้อสินค้าในไทย และ CLMV ส่วนนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลของนักลงทุนและผู้ประกอบการในพื้นที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลบุคลากร ผู้ประกอบการ รวมถึงนโยบายและสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศ และสอดคล้องกับกระบวนการนโยบายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนต้องการต่อยอดและใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์นิเวศวัฒนธรรมริมแม่น้ำโขง ผลักดันให้ สปป.ลาว และไทย ให้ประสบความสำเร็จควบคู่กันบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนรวมถึงจีน และสอดคล้องกับผลผลิตของนโยบายที่โครงการพัฒนาของรัฐในพื้นที่ชายแดนสามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระดับชาติ ทั้งการท่องเที่ยวและการบริการที่ขยายตัว จากอิทธิพลการค้าของจีนที่มีใน สปป.ลาว

อภิปรายผล

จากผลการประเมินผลกระทบนโยบายการค้าการลงทุน เขตพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน ด้านอำเภอแม่สาย และด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลสรุปการศึกษาการประเมินบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลผลิตภาพของนโยบาย ที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ การขยายโอกาสการลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561

ผลสรุปการศึกษาบริบทสภาพแวดล้อมของด่านอำเภอเชียงแสน พบว่า ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะ 7 ปี (พ.ศ.2558-2564) ในส่วนนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่ส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชชาติชาย พุฒนาวิชัย (2562) พบว่า มีการกำหนดโซนนิ่งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอำเภอเชียงแสนให้มีศักยภาพเหมาะสมเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำโขงสู่จีน กิจกรรมเดินเรือขนส่งสินค้า และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์ และ อภิชาติ เอื้ออริยกุล (2561) พบว่า แนวทางการพัฒนานโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง จากเจ้าหน้าที่รัฐที่มีการปรับกระบวนการทางศุลกากรเป็นกระบวนการ

ผลสรุปการศึกษาปัจจัยนำเข้าของด่านอำเภอเชียงแสน พบว่า นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศของภาครัฐ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมและความมั่นคงอาเซียน การบริหารจัดการชายแดนและการสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนโดยใช้กลไกทั้งระบบทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งจะจัดระเบียบการพัฒนาตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ภูษิสส์ เมืองเปีย (2561) พบว่า ไทยก็ประสบวิกฤติเศรษฐกิจที่จะต้องจัดการแก้ไขหลายประการ จึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าชายแดนในอนาคตเนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุนและงบประมาณ

ผลสรุปการศึกษากระบวนการนโยบายของด่านอำเภอเชียงแสน พบว่า การทบทวนแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) ในตำแหน่งการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดเป็นศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้าเนื่องจากกลุ่มจังหวัดฯ มีช่องทางการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ AEC ทั้งทางบกและ ทางน้ำและด้านการค้าชายแดน และสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561) พบว่า โครงการเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถใช้โอกาสในการขยายธุรกิจ ร่วมมือ และลงทุน เชื่อมโยงการค้าร่วมกับสมาชิกในอาเซียนตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามแผนที่วางไว้ใน การเชื่อมโยงผ่านแนวชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลสรุปการศึกษาผลผลิตภาพของนโยบายของด่านอำเภอเชียงแสน พบว่า นโยบายการพัฒนาศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงประเทศในกลุ่ม GMS เมื่อการค้าชายแดนเชื่อมโยงประเทศในกลุ่ม GMS ทั้งทางบกและทางน้ำ และด้านการค้าชายแดนสำคัญ เป็นจุดยุทธศาสตร์ทางด้านการคมนาคมขนส่งสู่กลุ่มประเทศ GMS เป็นประตูสู่การค้าการลงทุนการท่องเที่ยว และ Logistics สู่ สปป.ลาว เมียนมาร์และจีนตอนใต้ (กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตอนบน 2, 2561) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชียงราย (2564) พบว่า โอกาสทางธุรกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเชียงแสน ด้านบริการโลจิสติกส์ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์เมืองเก่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคมและศูนย์กระจายสินค้าทั้งทางบกและทางแม่น้ำโขง แหล่งอารยธรรม “เมืองโบราณเชียงแสน”

ผลสรุปการศึกษาการประเมินบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลผลิตภาพของนโยบาย ที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ การขยายโอกาสการลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ ในพื้นที่ด้านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561

ผลสรุปการศึกษาบริบทสภาพแวดล้อมของด้านอำเภอแม่สาย พบว่า นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐ และการต่างประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมาลี สุขदानนท์ (2558) พบว่า จุดผ่านแดนถาวรส่วนใหญ่มีปัจจัยสนับสนุนและการตอบสนองต่อการค้าค่อนข้างสูง โดยจุดผ่านแดนถาวรสะพานข้ามแม่น้ำสาย สำหรับช่องทางการค้าประเภทจุดผ่อนปรน ทั้งปัจจัยสนับสนุนและการตอบสนองทางการค้า

ผลสรุปการศึกษาปัจจัยนำเข้าของด้านอำเภอแม่สาย พบว่า ภาครัฐมีนโยบายให้แม่สายเป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อรองรับการเป็นเมืองการค้าชายแดน และเมืองท่องเที่ยว (ดินตา มาตา, 2560) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระวุฒิ สร้อยพลอย (2561) พบว่า การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สาย ครอบคลุมพื้นที่ 304.78 ตารางกิโลเมตร หรือ 190,487.5 ไร่ มีจุดเด่นด้านค้าชายแดนและการพัฒนาเชิงพาณิชย์ รองรับกิจกรรมด้านคมนาคมขนส่ง และโลจิสติกส์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคไทย-เมียนมาร์ และสอดคล้องกับการศึกษา วิภาณี ผ่องบัวขาว (2560) พบว่า นโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ มีการวางแผนยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการค้า และการลงทุนรวมกัน เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการพัฒนาร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนารัฐประเทศร่วมกัน

ผลสรุปการศึกษากระบวนการนโยบายของด้านอำเภอแม่สาย พบว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 อำเภอแม่สายถูกวางเป็นพื้นที่การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้า เนื่องจากกลุ่มจังหวัดฯ มีช่องทางการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ AEC และด้านการค้าชายแดน (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมการค้าต่างประเทศ (2561) พบว่า การเข้าถึงตลาดประเทศเมียนมาร์ต้องเริ่มต้นจากศึกษาพัฒนาการของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศ เพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นลำดับ และสอดคล้องกับผลผลิตภาพนโยบายในพื้นที่ด้านอำเภอแม่สายอีกด้วย

ผลสรุปการศึกษาผลผลิตภาพนโยบาย ของด้านอำเภอแม่สาย พบว่า ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) ที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนกับยุทธศาสตร์การพัฒนา

สินค้าและบริการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองชายแดน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะพร ศรีสมุทร (2558) พบว่า เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นจากการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย-ท่าขี้เหล็กอยู่ในช่วงของการปรับตัวสู่การพัฒนาและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางฝั่งแม่สายและการพัฒนาฝั่งท่าขี้เหล็ก รองรับนักท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนทำให้เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น และเป็นประตูเชื่อมกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง แม่สายจะต้องยกระดับความสะดวกที่จะเชื่อมต่อด้านคมนาคมกับประเทศต่าง ๆ เป็นการเปิดและขยายโอกาสการท่องเที่ยวทั้ง 2 ฝั่งประเทศไปพร้อมกัน

ผลสรุปการศึกษาการประเมินบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการนโยบาย และผลิตภาพของนโยบาย ที่มีผลกระทบต่อการลงทุน การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ การขยายโอกาสการลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่และภายนอกประเทศ ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในช่วงปี 2557-2561

ผลสรุปการศึกษานโยบายบริบทสภาพแวดล้อมของด่านอำเภอเชียงของ พบว่า นโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) นโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ได้แก่ พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเริ่มจากการพัฒนาด่านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน โดยปรับปรุงโครงข่ายระบบถนน พัฒนาระบบ National Single Window (NSW) และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์นรา เ็นยยิ่ง (2557) พบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด่านชายแดนเชียงของ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านแผนพัฒนา/โครงการ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านงบประมาณ เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ รวมทั้ง การอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดนเป็น “One Stop Service”

ผลสรุปการศึกษานโยบายปัจจัยนำเข้าของด่านอำเภอเชียงของ พบว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทย พิจารณาแนวทางปรับปรุงช่องทางการซื้อขาย และงบประมาณ และอำนวยความสะดวกต่อการประกอบธุรกิจเพื่อดึงดูดให้ประเทศเพื่อนบ้านมาซื้อสินค้าในไทยในตลาด CLMV อาทิ การเจรจาขอเปิดสาขาธนาคารของไทยเพิ่มใน CLMV (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สงวน ช่อนกลิ่นสกุล (2560) พบว่า ทรัพยากรที่จำเป็นมีแผนงานและโครงการก่อสร้างพื้นฐานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงของที่เห็นเด่นชัด คือ ความศรัทธาในวงการซื้อขายที่ดินในย่านหรือบริเวณที่คาดว่าจะดึงดูดให้ผู้ประกอบการรายใหญ่มาลงทุน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์ (2563) พบว่า การบริหารนโยบายและทิศทางการพัฒนาภายใต้โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอเชียงของ กลุ่มผู้ประกอบการที่รายใหญ่มีความสามารถในการปรับตัวสามารถใช้ประโยชน์จากความเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ ได้ปรากฏชัดเจนจากการเกิดขึ้นของห้างค้าส่งขนาดใหญ่ โรงพยาบาล โรงแรมระดับ 3 ดาว ศูนย์การค้า เป็นต้น

ผลสรุปการศึกษากระบวนการนโยบายของด่านอำเภอเชียงของ พบว่า นโยบายการพัฒนาศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงประเทศในกลุ่ม GMS (กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2, 2561) อำเภอเชียงของเป็นเมืองการค้าชายแดนเชื่อมโยงประเทศในกลุ่ม GMS มีช่องทางการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ AEC ทั้งทางบกและทางน้ำ และด้านการค้าชายแดนสำคัญ อีกทั้งมีทำเลที่ตั้งเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางด้านการคมนาคมขนส่งสู่กลุ่มประเทศ GMS เป็นจังหวัดชายแดนที่เป็นประตูสู่การค้าการลงทุนการท่องเที่ยว และ Logistics สู่ประเทศ สปป.ลาว ประเทศพม่า และประเทศจีนตอนใต้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์ (2561) พบว่า การพัฒนาเมืองชายแดนเชียงของสู่ความทันสมัยภายใต้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการสร้างความทันสมัยของเมืองชายแดนเชียงของภายใต้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และสร้างความเข้าใจเรื่องโอกาสหรือความท้าทายจากผลของการจัดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ทางสังคมใหม่ โดยมีเป้าหมายให้เชียงของเป็นเขตส่งเสริมการค้า การท่องเที่ยว และศูนย์ขนส่งต่อเนื่อง เพื่อเชื่อมการค้าสู่จีนตะวันตกและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่หลวงพระบาง ประเทศลาว และสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระวุฒิ สร้อยพลอย (2561) พบว่า เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงของ ครอบคลุมพื้นที่ 783.20 ตารางกิโลเมตร หรือ 489,500 ไร่ ถูกกำหนดขึ้นตามแผนให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์นิเวศวัฒนธรรมริมแม่น้ำโขง เน้นกิจกรรมทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดให้เป็นเมืองศูนย์กลางด้านการกระจายสินค้าและโลจิสติกส์ด้านสินค้าเกษตร และสอดคล้องกับการศึกษาของ นพรัตน์ ละมุล, 2561 และ นิวัฒน์ ร้อยแก้ว (2561) พบว่า ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสะท้อนว่าโครงการพัฒนาของรัฐที่สร้างมีความเปลี่ยนแปลงต่อเมืองเชียงของอย่างในพื้นที่ในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่จะเชื่อมโยงเส้นทางการค้าและคมนาคมระหว่างไทยกับลาว และรวมไปถึงจีน ผ่านเส้นทาง R3a

ผลสรุปการศึกษาผลิตภาพของนโยบายของด่านอำเภอเชียงของ พบว่า ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2560) ที่เกี่ยวกับการค้าชายแดน การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองชายแดนด่านอำเภอเชียงของ และสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพรพรรณ อุตมา (2558) พบว่า ควรมีการปรับปรุงนโยบายการลงทุนชายแดนอำเภอเชียงของที่ตอบสนองต่อความจำเป็นและเร่งด่วนของพื้นที่ และส่งเสริมการเติบโตแบบมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างพื้นที่ชายแดนสองประเทศ 2 ประการ คือ 1) การปรับปรุงและพัฒนามาตรการและนโยบายการลงทุนระดับ มหภาค ซึ่งครอบคลุมมาตรการและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระดับชาติ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และ 2) การพัฒนามาตรการและนโยบายการลงทุนระดับจุลภาค ที่เสมือนเป็นเครื่องมือส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการลงทุนในพื้นที่ชายแดน และสอดคล้องกับการศึกษาของ เกียรติศักดิ์ ท้าวเชื่อน (2561) พบว่า อิทธิพลการค้าของจีนที่มีใน สปป.ลาว ที่เชื่อมทั้งการขนส่งและการท่องเที่ยว มายังไทยจากกลุ่มทุนจีนเองดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และสอดคล้องกับการศึกษาของ เหมโชค สิงห์สมบูรณ์ (2559) พบว่า การสร้างถนน R3A ช่วงสะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 ระหว่างไทยกับ สปป.ลาว เป็นโครงการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างชายแดน เพื่อพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ของชุมชน พัฒนาท้องถิ่นให้เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการรองรับเออีซี และการมีส่วนร่วมพัฒนาโครงการนาคราชนครสองฝั่ง

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่ด่านอำเภอเชียงแสน ด่านอำเภอแม่สาย และด่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านการขยายโอกาส การลงทุน และความร่วมมือทั้งภายในพื้นที่ชายแดนและระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับด่านอำเภอเชียงแสน ในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ติดกับ สปป.ลาว และเมียนมาร์ จากพื้นที่เชียงแสนอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ดังนั้นควรส่งเสริมให้เกิดการค้า การลงทุน โดยผ่านท่าเรือเชียงแสนช่วยส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวทางน้ำไปยังจีนตอนใต้ และถูกวางให้เป็น Port City ที่ส่งเสริมการพัฒนาเป็นเขตการค้าเสรี เขตปลอดภาษีอากร ศูนย์กลางการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายและคลังสินค้าพาณิชย์กรรม สำนักงานและศุลกากร และท่าเทียบเรือขนส่งระหว่างประเทศ ส่วนด้านความร่วมมือระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ด้านการท่องเที่ยวระยะสั้นทางแม่น้ำ และการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น พลังงาน และการท่องเที่ยวในแม่น้ำโขงระหว่างไทยกับ สปป.ลาว และเมียนมาร์ที่สามารถขนส่งทางแม่น้ำโขงผ่านท่าเรือเชียงแสนเชื่อมโยงลงมาทางใต้สู่ท่าเรือแหลมฉบังเพื่อส่งออกทางทะเลไปยังภูมิภาคอื่นของโลกได้

ข้อเสนอแนะสำหรับด่านอำเภอแม่สาย ในการทำการค้าชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ มีโอกาสขยายการค้า การลงทุนร่วมกัน ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม การสื่อสารโทรคมนาคม การเงิน บริการสุขภาพ และความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านอำเภอแม่สาย และภาครัฐได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการค้าชายแดน เช่น นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับเพื่อนบ้าน (YEN-D) ส่วนความร่วมมือระหว่างไทยกับเมียนมาร์เชื่อมต่อไปยังด้านตะวันออกของรัฐบาล สุ่มณฑลยูนนานของจีน และความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ยังมีโอกาสเติบโตได้อีก

ข้อเสนอแนะสำหรับด่านอำเภอเชียงของ ในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สปป.ลาว ที่นี้มีการขยายโอกาสการค้า การลงทุน และเชียงของถูกวางให้เป็น Logistic City พื้นที่การขยายโอกาสการค้า การลงทุน การพัฒนาการค้า การท่องเที่ยว และศูนย์ขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และ สปป.ลาว มีการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้า เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมและการเกษตรร่วมทุนร่วมกับนักลงทุนไทยยอมก่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกันเชื่อมการค้าสู่จีนตะวันตกและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่หลวงพระบาง สปป.ลาว บนแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) หรือที่ถนน R3A เชื่อมโยงระหว่างไทย-สปป.ลาว-จีนตอนใต้ (เมืองคุนหมิง) นอกจากนี้ยังมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ อัญมณีประเภทพลอยสีชนิดต่าง ๆ ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรแหล่งน้ำ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560). *การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน*. ค้นเมื่อ 9 มกราคม 2560, จาก http://web.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod684.pdf
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2561). *การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2561*. กรุงเทพฯ: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ สศช.

- กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2. (2561). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565. กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์.
- เกียรติศักดิ์ ท้าวเขื่อน. (2561). ผลสัมฤทธิ์หน่วยงานเอกชน: ธนาคารออมสิน สาขาเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561. เชียงราย: ธนาคารออมสิน สาขาเชียงใหม่.
- ชุตินธร เรืองนาราย. (2560). การค้าชายแดนของไทยโอกาสและการปรับตัว Border Trade Thailand's Opportunity and Adaptation. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ. วารสาร เศรษฐศาสตร์ร่วมคำแหง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2560. S(S),43-48.
- ชาติชาย พุฒนาวิชัย. (2562). ผลสัมฤทธิ์หน่วยงานเอกชน: ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร วันที่ 3 มกราคม 2562. กรุงเทพฯ: ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่.
- ณัฐพรพรรณ อุตมา. (2558). นโยบายส่งเสริมการลงทุนชายแดน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ดนิตา มาตา. (2560). เครือข่ายทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพรัตน์ ละมูล. (2561). ผลสัมฤทธิ์ สื่อมวลชนอิสระ วันที่ 20-21 มิถุนายน 2561. โครงการวิจัย นโยบายด้าน ความมั่นคงของรัฐเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผู้คนในพื้นที่ชายแดนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย : การปรับนโยบายความมั่นคงชายแดน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- นิวัฒน์ ร้อยแก้ว. (2561). ผลสัมฤทธิ์ กลุ่มรักษ์เชียงใหม่ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2561. โครงการวิจัย นโยบายด้าน ความมั่นคงของรัฐเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผู้คนในพื้นที่ชายแดนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย : การปรับนโยบายความมั่นคงชายแดน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ประภาพรรัตน์ สุขดิษฐ์ และอภิชาติ เอื้ออริยกุล. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบาย กฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง ภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร กับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารนิติสังคมศาสตร์, 11(1), 110-124.
- ปิยะพร ศรีสมุทร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนแม่สาย – ท่าขี้เหล็ก อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (การจัดการ การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ) คณะการจัดการการท่องเที่ยว.
- พงษ์นรา เ็นยั้ง (2557). แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้านชายแดนเชียงใหม่ของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการ ป้องกันประเทศกองบัญชาการกองทัพไทย. เอกสารการวิจัย นักศึกษาวิทยาลัยเสนาธิการทหาร รุ่นที่ 55.
- พงษ์รัตน์ดา บุตรโต. (2561). อนาคตการค้าชายแดนปี 2561. กรุงเทพฯ: กรมการค้าต่างประเทศ. กองความ ร่วมมือการค้าและการลงทุน.
- ภูษิสต์ เมืองเปีย. (2561). ผลสัมฤทธิ์หน่วยงานเอกชน ธนาคารกสิกรไทย สาขาแม่จัน วันที่ 27 พฤศจิกายน 2561. จังหวัดเชียงราย: ธนาคารกสิกรไทย สาขาแม่จัน.

- ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์. (2561). “โอกาส”หรือ“ความท้าทาย”ของการพัฒนาเมืองชายแดนเชียงใหม่ของไปสู่ความ
ทันสมัยภายใต้นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์. (2563). *สภาวการณ์ความตึงเครียดของการพัฒนาเมืองชายแดนเชียงใหม่ของไปสู่ความ
ทันสมัยภายใต้นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงใหม่ของกับบทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม
ท้องถิ่น*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สาขาการพัฒนาระหว่างประเทศ.
- วิภาณี เพื่อกับขาว. (2560). *การกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย - เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*.
วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(3), 68-85.
- วีระวุฒิ สร้อยพลอย. (2561). *ความคืบหน้าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพฯ: กรมการค้า
ต่างประเทศกลุ่มงานความร่วมมือ 2 กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน.
- ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. (2564). *เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย*.
สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2564, จาก <https://chiangsaen.go.th/เขตเศรษฐกิจพิเศษ>
- สงวน ช่อนกลิ่นสกุล. (2560). *ผลสัมฤทธิ์ รองประธานหอการค้า อำเภอเชียงของวันที่ 10 กรกฎาคม 2560*.
นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผู้คนในพื้นที่ชายแดนอำเภอเชียงแสน จังหวัด
เชียงราย: การปรับนโยบายความมั่นคงชายแดน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สุมาลี สุขตานนท์. (2558). *รายงานการศึกษาประเมินศักยภาพช่องทางการค้าการขนส่งชายแดนไทย - พม่า*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พ.ศ. 2560-
2564 (เชียงราย น่าน พะเยา และแพร่)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศ
เพื่อนบ้าน ปี 2561*. กรุงเทพฯ: กองยุทธศาสตร์และการพัฒนาพื้นที่.
- เหมโชค สิงห์สมบูรณ์. (2559). *ผลสัมฤทธิ์หน่วยงานเอกชน: โรงแรมนคราข อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559*. เชียงราย: โรงแรมนคราข อำเภอเชียงของ.
- Albert H. (2005). *SWOT Analysis for Management Consulting*. SRI Alumni Newsletter. SRI
International. Retrieved 9 January 2021, from [https://www.sri.com/sites/default/files/
brochures/dec-05.pdf](https://www.sri.com/sites/default/files/brochures/dec-05.pdf)
- Anderson, J. E. (1994). *Public policy Making*. New York: Houghton Mifflin.
- Boulding & Bertalanffy. (1920). *General system theory*. New York: George Braziller.
- Fischer, B. (1982). Exact solution of a nonlinear model of four-wave mixing and phase conjugation.
Optics Letters, 7(7), 313-315.
- Kimberly, J. R. (1979). Issues in the creation of organizations: Initiation innovation and
institutionalization. *Academic Management Journal*, 22(3), 437-457.

- Miller, E. J. & Rice, A. K. (1967). *Systems of organization*. London: Tavistock Publications.
- Norbert, W. (1948). Annals of the New York Academy of Sciences. *Teleological Mechanisms*, 50(4),197-220.
- Rossi, P. H. & Freeman, H. E. (1993). *Evaluation: A Systematic Approach* (5th ed.). Newbury Park, Calif.: Sage Publications.
- Sabatier, P.A. and Mazmanian, D.A. (1989). *Implementation and Public Policy: With a New Postscript*. Latham, MD: University Press of America.
- Stufflebeam, S. (1971) . *Educational Evaluation and Decision – Making*, Illinois: Peacock Publishers., Inc.
- Thomas R. D. (1978). *Understanding Public Policy*. (3rded.). Engle wood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Vedung, E. (2008). Four Waves of Evaluation Diffusion. *Evaluation*, 16(3),263-277.

